

Co hodiny vyprávěly

Karolína Levičková (3. místo ve II. kategorii)

Se sestrou se strkáme ve dveřích a máváme rodičům, kteří nasedají do auta. Snažíme se nedat na sobě znát jakékoliv rozrušení, ačkoliv je to velice obtížné. Jako by mě kdesi v útrobach popichovaly drobné prstíčky, ne a ne mi dát pokoj. Konečně motor zavrčí. Tohle vrnění už se mi za tu řádku let, co se vozíme v červeném fiat, zapsalo do uší jako do knížky. Taťka neodolá a zatroubí na nás. To zase bude za záclonami v okolí zvědavých tváří! Mamka zvedá ruku a mává nám na oplátku. Jakmile auto zmizí za zatačkou, spiklenecky na sebe mrkáme a div že se nepřerazíme ve dveřích.

Schody беру po dvou. Eva, moje o deset let starší sestra, je o požeňnanou řádku centimetrů vyšší, takže ji sotva stíhám. Prosmýknu se kolem zábradlí, jež odděluje schody na půdu od těch do prvního patra. Skulinka je to poměrně úzká, ale obě dvě jsme střízlíci, takže nám to nedělá sebemenší problém. Zastavíme se před oprýskanými kovovými dveřmi, které už zub času stihl řádně ohlodat. Nejsou dokonce opatřeny klikou, trčí z nich pouze klíč stejné barvy jako dveře. Rodiče nikdy neměli důvod klíč před námi schovávat, ani by je nenapadlo, že sotva vytáhnou paty z domu, vyrazíme se potulovat po půdě.

Cvak! Zatají se mi dech a možná je to tak dobře. Z půdy zavane něco, co nelze nazvat jinak než stáří. Ani nevím jak, najednou tisknu Evě ruku. „Jsi praštěná nebo co?“ vrtí hlavou, ale je na ní vidět, že má taky strach. „Promiň,“ zamumlám. Z kapsy od mikiny vytáhnou baterku. Podám ji sestře do ruky a ona konečně vykročí vstříc temným podkrovním prostorám. Jakmile se obě ocitneme za dveřmi, zachytím ukazováčkem háček připevněný na dveřích z vnitřní strany. Hned jak vklouzne do očka a my se ocitneme ve tmě, před kterou nás chrání jen štíhlý kužel světla baterky, cosi ve mně se stáhne. Znova mi bezděčně vyletí ruka směrem, kde nejspíš stojí Eva. Tentokrát neprotestuje – určitě má taky strach.

„Jdeme na to!“ zavelí, jakmile sebere odvalu. Přitakám a zajímám se o to, odkud začneme. Nakonec zamíříme doprava. Cestu nám zkříží trám ve výšce mých stehů. Navzájem si pomůžeme. Stejným a ne zrovna elegantním způsobem překonáme i druhý. „Otoč to světlo na mě, prosím,“ žadoním. Beze slova zamíří baterkou na mé nohy. Hádám, že má v očích otázku. Můžu se ale jen domnívat, všechno je, jako by na nás někdo hodil tlustou, huňatou deku. Jakmile sklopím pohled na svoje tepláky, zhrozím se. Vyrostla jsem na vesnici, ne že by mi vadily ušmudlané tepláky. Naší

mamce ovšem stoprocentně. „Tak tohle nezamaskujeme,“ zamumlám. Eva zavrtí hlavou a prstem si zatuká na imaginární hodinky na zápěstí, až se světlo zatřepetá po krovu jako můra. „Nemáme čas. Problémy řešíme až pak.“ Kývnu a rozhlédnu se kolem, snažím se své oči přimět spolupracovat.

Eva začne podupávat po podlaze. Zavrtím nad tím hlavou. Moc toho vidět není, ale že se podlaha skládá z cihel, toho si všímám hned. Vytáhnu se svépomocí na trám. Jeho chladné dřevo mě studí do rukou. Místo, abych ho přelezla, postavím se na něj. „Podej mi baterku,“ poprosím Evu. Beze slova mi ji podá do ruky. Je teplá a v dlaních mi lehce klouže potem. Opřu se jednou rukou o starou skříň a její letité dřevo zazpívá. Posvítím nahoru na skříň. Obrys! To nejspíš nějaká krabice leží na skříni, přisunutá až úplně ke zdi.

„Něco mám!“ konečně zakřičím, když překonám počáteční vzrušení. Eva se hned přizene ke mně a dýchá mi za krk. „Něco tam leží, chápeš?“ chlubím se svým úlovkem. „No ne, to by mě nenapadlo,“ zamumlá. Tohle pošťuchování si nedovedeme odpustit, k našemu vztahu asi patří. Ale moc dobře vím, že se máme rády. Tak moc, jako máme rády naši nejstarší sestru Marcelu. To ona nám pověděla o pavučinami opředěném příběhu našeho prastrýce. A my? My hledáme poklad! Pravý, zlatý poklad. Jen při tom pomýšlení se člověk rozechvívá jako struna, o kterou brnká kytarista.

Jak Eva stojí vedle mě, snaží se polapit rovnováhu, která jako by poletovala v kruzích jako muška, již ne a ne chytit. Podám jí ruku a chvílku sebou zmítáme a opíráme se o sebe navzájem. Konečně obě dvě zůstaneme stát v klidu. Pokouším se na onu krabici dosáhnout. Eva však pochybuje: „Kdyby to tu jenom tak leželo, už tehdy by to našli.“ Nesouhlasím, ale možná je to jen proto, že se mermomocí upínám na vidinu pokladu. Je tak vrtkavá! Člověk se domnívá, že ji má na dosah a frnk! Je pryč, ve vteřině odletí na míle daleko.

Konečky prstů se mi podaří zachytit papírovou krabici. Táhnu ji mořem prachu, jehož obláčky mi vplují do obličeje. Mhouřím oči, ale nezabráním tomu, aby se mi z koutku oka nevyloupla jedna osamělá slza a nezačala klouzat dolů po mé tváři. Eva mě podepře a já krabici zvednu. Její tíha mě překvapí a zároveň i potěší. Pomalu si s ní dřepnu a posadím se na trám, Eva udělá totéž.

Společnými silami zvedneme zpola rozpadlé papírové víko. Posvítíme do krabice baterkou. A tam jsou. Leží uprostřed zmuchlaných kuliček ze starého novinového papíru. „Hodiny,“ řeknu bezvýrazně do ticha, které by se dalo krájet. Eva prostě odpoví: „Hodiny.“

Mísí se ve mně pocity radosti i rozhořčení, nemám zdání, zda se cítit jako objevitel. Netuším, jakou cenu mají. Podám Evě krabici a opatrně zasunu pod hodiny ruce. Otočím je a dám pod světlo. „František Levíček, zlatník a hodinář,“ čtu z omšelého štítku v rohu zezadu ciferníku a v ten moment nám dochází, že jsme přece jen našly poklad. Jak je otočím nazpátek, abych si je prohlédla, zvláště v nich zarachotí. Břink! Malé kyvadélko uvnitř se samo od sebe rozhoupe. Málem se mi zastaví srdce. Eva zaječí. Hodiny se daly do běhu. Začaly zase odtikávat čas. Poprvé od doby, kdy musel být jejich hlas násilím utišen.

V obchůdku s nablýskaným kovovým vývěsním štítem v jedné z pražských klikatých ulic se sklání asi padesátiletý muž nad parádními hodinami. Pozorně si pod lupou prohlíží jejich útroby. Lesklou pinzetou uchopí poslední zbývající ozubené kolečko. Jeho ruka se blíží ke strojku. Najednou se začne třást. V pŕlce pohybu si to rozmyslí a opře ji zase o stůl. Zhluboka se nadechne, až se jeho břicho v černé sametové vestičce dotkne stolu. Jaké to vzrušení!

Za svůj život vyrobil už tolikery hodiny. Přesto se však nedokáže zbavit toho dech beroucího pocitu, kdy ze stovky drobných součástek vytvoří jeden oživlý celek. Přesný a precizní. Konečně ruka zasadí kolečko na ono určené místo. Cosi v hodinách tiše zaklepe. Zavře tělo strojku a otočí je na sebe. Štíhlým šroubovákem přetočí ručičky tak, že ukazují za minutu dvanáct. Obřadně onu minutu sleduje vteřinovou útlou ručičku, jak tančí po ciferníku a krouží nad černými elegantními čísly. Jakmile dostihne ručičku minutovou, posunou se obě. Divadlo začíná. Nablýskané miniaturní kyvadlo se zhoupne, hned tam a zase zpět. Bim bam! Hodiny svým zvukem naplní celou místnost. Bim bam! A tak ještě desetkrát.

Jakmile přestanou vyzvánět, zbožně uchopí svůj výtvar a zanese jej do zadní části svého malého krámku oddělené okrově žlutým závěsem. Tam, pod starým prostěradlem, leží dva obrovské kufry plné budíků, prstenů, řetízku a dalších šperků. „To víte, že jo, svině jedny,“ zamumlá a položí hodiny do jednoho z kufrů. Pečlivě jej přikryje, vrátí se do krámku a poklidí všechno hodinářské nářadí.

Vyjde ven a zapálí si cigaretu. Kéž by mu pomohla se uklidnit! Rozzuřeně kopne do dveří svého obchodu. Už ho nemůže nazývat svým. Teď je to majetek státu. A po celém Československu zrovna nejspíš stovky živnostníků mírní svůj vztek pokuřováním cigarety či okopáváním krámků, které vzrůstaly pod jejich rukama jako děti. A ty děti, jejich budoucnost, už nejsou jejich. Nikdy víc.

Štíhlá hostinská stojí za výčepem, čepuje pivo do baňatých sklenic a pobrukuje si. Kolem je přiměřený ruch, místní štamgasti pokoušejí, povídají si o vítězství židenické Zbrojovky, nebo čtou denní tisk s datem 1. 4. 1950. Ve dveřích hostince stane středně vysoký muž s tmavými a lehce rozčepýřenými vlasy. To mu zůstalo od dětství. Žena vzhledne a hned, jakmile se jejich pohledy setkají, ruka jí vyletí, až trochu nazlátlého moku vylíje. „Frantíku, co ty tu?“ zvolá a rozběhne se k onomu muži, utírajíc ruku do zástěry, rty jedna bílá perla. On se jí snaží úsměv opětovat, když ji však přitiskne k sobě, rychle k ní zašeptá: „Mám tu pár věcí. Potřebuju, abys mi to schovala.“

Odtáhne se od něj, značně rozrušená. „To přece nende, co kdyby to tu našli?“ „Ale hóby!“ vykřikne a jakmile si uvědomí, že si ho muži začali všímat, ztlíší hlas do naléhavého šepotu. „Prosím. Só to roky práce. Ty si vzít nenechám. Já su poctivé člověk. Všecko sem to udělal vlastníma rukama.“

Místní si ho začínají přimhouřenýma očima prověřovat. „Franto, seš to ty?“ zvolá jeden z nich a vydá se k sourozencům. „Beďo,“ řekne bodře František a potřese si s ním rukou. Tak to vypadá, když se bratři vidí po několika letech. Děti před hospodou hrají „do Prahy je cesta dlouhá“.

„Tak kolik toho máš?“ překvapí je oba Bedřich. „Jak to...“ začne František. Bedřich ho však přeruší: „Hned mně to bylo jasný. Dófé, že jenom mně.“ Zasmušile se ohlédne za sebe.

„Dva kufry. Budíky, hodiny a zlato,“ zašeptá. Bedřich jenom kývne. Francka se ujme iniciativy: „Schová se to tady. Dneska v noci. Ale já u toho nebudu.“ Bezděčně otře ruce do zástěry, jak má obvykle ve zvyku, když je nervózní. Však už má taky kolem kapes úplně prošoupanou látku, co se krátce po válce ujali moci komunisti. Jak se říká – z louže pod okap. „Dáš si pivo,“ prohodí přes rameno a zní to spíš jako rozkaz než jako otázka.

Když se František objeví ve dveřích hostince o pár měsíců později, tentokrát ho očekávají. Bedřich už sedí u stolu, před sebou netknuté pivo. A to jindy pil tak rád! „Zamkni!“ zvolá Francka a František jí vyhoví. Ztěžka vyklouzne z kabátu a pověsí jej na dřevěný věšák. Zůstane tam viset, zrovna jako bezvládné tělo visí na šibenici. Naprázdno polkne a přisedne si ke svým sourozencům.

„Už to tu nemožu dál mět, seberó mně hospodu,“ odtuší Francka. František se na ni s bolestivým výrazem ve tváři podívá: „Pochop to, nemám ženu, nemám děti. Mám jenom vás, kam jinam bych to mohl dat? Já si to nenechám vzít, rozumíš? Só to svině a nic víc. A já bych jim měl dat všecko? Všecko? Nikdy!“ Hlas mu přeskočí.

Starosti se mu do tváře zapsaly velmi viditelně. Jeho čelo teď brázdí jedna vráska za druhou. Ticho. Jen hodiny na stěně tikají. Hodiny, které před léty vzešly zpod Františkových rukou.

„Dá se to k nám. K nám dom,“ pronese Bedřich a konečně se napije. František odporuje: „Ale Beďo... Máš doma Marušku... Lad'u s Miladkó. Nájemníky. To je moc lidí. Moc lidí moc mluví.“ „Ale hovno!“ křikne Bedřich. „Neříkals, že to nemáš kam dat? Tak nemluv.“ A konečně upije piva. Francka se dá do tichého pláče. „Co je to za dobu toto.“

Všichni tři mlčky sedí, dokud se neozve František: „Kdy?“ „Zétra v noci. Nekeho si nandu, kdo pomože a na keho se možu spolehnót. Ty radši jed'.“ František se nezmůže na slovo. Kývne hlavou a v očích se mu zračí čirý vděk.

Pod rouškou tmy dva muži nesou v náručí každý po jednom kufru. Pod jejich tíhou se prohýbají. Snaží se našlapovat tiše, ale všechny ty budíky dělají takový rachot, jak se o sebe otírají. Pronesou je průjezdem. Na dvoře k nim okamžitě přiběhne lovecký pes, jeho tlapky čvachtají bahnem dvora. Jakmile ale pozná Bedřicha, krátce očichá neznámého a vrátí se zase do boudy. Začne mrholit a muži si pospíší, aby už byli v domě.

Nejraději by brali schody po dvou, ví ale, že to není dost dobře možné, pokud chtějí zůstat v tichosti. Když konečně dosáhnou půdy, mohutně oddychují. Skryš už je připravená. Nahoře, na holubníku, spí ptáci. Díky chabému světlu, které se sem vkrádá po špičkách vikýřem, lze rozeznat jejich šedé siluety. Vzájemnou pomocí se dostanou oba po žebříku nahoru i s nákladem. Bedřich nadzvedne předem uvolněné prkno a začne do vyhloubeného prostoru v podlaze skládat zlato z jedné z krabic. Druhý muž mu pomáhá.

Do skryše se ovšem všechno nevejde. „Co ten zbytek?“ zeptá se muž. „Do termosky za komín, chlív, uhlí. Do bytu nic,“ odvětví stručně Bedřich. A tak tedy vykonají – jednu celou krabici i s budíky ukryjí do chléva k prasatům. Ve sklepě rozhrnou rukama hromadu s uhlím a pár věcí schovají zabalených v hadříku i tam.

Dílo je hotovo. Dlouholetí kamarádi jsou od toho, aby si pomáhali, když je největší nouze. A aby udrželi tajemství. Za vraty se poplácají po ramenou a Bedřichův přítel neslyšně proklouzne ven a odchází ztemnělou vesnicí k sobě domů. Ke své rodině, kterou svým jednáním právě vystavil nebezpečí. Ale kdo se stal onoho činu svědkem? Náves je liduprázdná a na sametově černém nebi spiklenecky pomrkávají hvězdy. A za

oknem nájemního bytu v domě Bedřicha Levíčka mrkne pár očí. Záclona se lehce zavlní a oči jsou ty tam. Co ale viděly, smazat nepůjde. A ne každá ústa mají svůj klíč.

„Tak mluv už, do prdele!“ zaburácí mu muž do ucha. Přidá k tomu ještě ránu do týla, až Františkova hlava narazí do stolu. Před očima se mu na chvíli zatmí. Nikdy nechtěl, aby svým jednáním ohrozil někoho jiného. A teď? Bedřich i Marie. Ve vězení. Odsouzení. Ani jeho podobný osud nemine. Přinejlepším. Nic netrýzní duši jako pocit, že za vaši vinu pykají ostatní. Ale čím se vlastně provinil? Celý život poctivě pracoval, koupil si v Praze vlastní obchod, kde provozoval živnost. Živnost. V době socialismu je to hřích. Ne náboženský, i Bůh je podle socialismu hřích. Tak absurdní je socialismus! Tak moc...

Před očima mu přistane strojopis a tužka. František na něj pohlédne. Seznam věcí, které byly zabaveny v Bedřichově domě. To celé vyčísleno na 613 243,86 korun československých. „Podepište to,“ přikáže vyslychající. Františkovi se na tváři objeví kyselý úsměv: „Není to všechno. Já jsem možná chtěl o tyhle věci okrást stát... ale někdo ho okradl o zbytek. A kdoví, možná jste to byl vy,“ Huňaté obočí mu poskočí a zadívá se na vyslychajícího. Vzápětí už si drží nos a jeho rty mu smáčí horká, rudá krev.

Mladá žena kolébá v náručí svou malou dcerku. Konečně se utišila, zamhouřila svá očka a začíná usínat. Vtom se rozezní zvonek. Naléhavě. Agresivně. Malá Vladěnka se dá do pláče. Její matka Milada jde otevřít. Co ji to čeká za pohled? Přede dveřmi stojí důležitě se tvářící muž, hned za ním podupávají čtyři další. „Domovní prohlídka!“ zakřičí muž a zamává Miladě před očima úředně ověřeným papírem. Nejspíš. Stihne zahlédnout jen řádky textu a dole kulaté razítko. Milada zděšeně tiskne plačící dceru k sobě a zůstane stát jako opařená, když ji muži odění ve všedním oblečení odstrčí a projdou kolem ní do domu. Ničemu nerozumí, cítí jen obrovský strach. Takové to je, když vám do domu zničehonic vtrhnou příslušníci Sboru národní bezpečnosti, a vy nemáte zdání proč.

„Co se stalo? Co hledáte?“ konečně je dožene, když muži zrovna prochází Ladislavovým a Miladiným bytem. Jejich vysoké holinky zanechávají na koberci veliké hnědé šlápoty. Se zouváním se pochopitelně neobtěžovali. „Vyndat! Všecko!“ zařve jeden z nich a ukáže na kredenc v kuchyni. Svatební dar od Miladiny maminky. Jak bylo krásně toho dne, kdy si brala Ladislava Levíčka, Bedřichova syna. Syna muže, který doma přechovával něco, co neměl a už dávno za to i se ženou zaplatil vězením. Nebýt vážné nemoci, byli by tam mnohem déle.

Milada položí plačící děvčátko do kolíčky a do pusinky jí dá cumel. Roztřesenýma rukama začne vytahovat ze skříně sváteční porcelán. Jeden z policistů, vytáhlý blondák, sotva o něco starší než ona, ji pečlivě pozoruje. Nahlédne pod každou pokličku, dokonce obrátí cukřenku dnem vzhůru. Bílé krystalky se rozsypou po zemi. Neodpustí si teatrální gesto a onu hromádku rozkope špičkou své holínky. Miladě vyhrknou do očí slzy a derou si cestu ven. „Co chcete? Co, proboha, chcete?“ mumlá, obličej držíc v dlaních.

Muži se nezastaví před ničím. Milada musí vyskládat i všechny oblečky své dcery. „A hele, co mám!“ zubí se jeden z policistů, tentokrát malý a obtloustlý brunet. V bachraté ruce drží skleničku, v níž se blyští dvě zlaté náušnice. „To ne! Ty só malé!“ Pokyne hlavou směrem ke kolíčku. „Dárek od kmotřenky. Mám od nich doklad, kdybyste dovolili...“ dodá se svěšenými rameny. Nakonec se opravdu ukáže, že ony náušnice jsou koupené. Tloušťák je jen neochotně položí na stůl a zakaboní se.

To byl ale jenom začátek. Našli onu termosku, kterou Ladislav čirou náhodou objevil za komínem a schoval v kuchyni. Co neobjevili před deseti lety, objevili teď. A odvezli kdoví kam. Nikdo z Levíčků už z toho nikdy nic neviděl.

Dveře autobusu na vyškovském nádraží za ním zapadnou a autobus zmizí v dýmu. Zhluboka nabere vzduch do plic. Po sedmi letech ve vězení, kdy ho mučily myšlenky na jeho blízké. Na tikot svých budíků a hodin by nejradyji zapomněl. Slyšel je v uších pořád. Zato se mu z paměti vytrácel hlas vlastní maminky, Bedřicha, Francky... Dopisy od nich nepřebíral. Měl strach. Jak se asi mají? Určitě je museli chytit taky. Kéž by ne! Dělejte si se mnou, co chcete, no prosím. Ale je nechejte na pokoji!

Svoboda chutná sladce. Ale strach je trpký. Rozhodne se jít domů pěšky. Není to sice zrovna blízko, ale je to jako vypustit zvíře z ohrady na svobodu. Utíká do konce svých sil a do svých nozder lapá čerstvý vzduch. František dělá totéž. Jde rychle a zhluboka dýchá. Když už stojí na návrší nad vesnicí, zahlédne ji skoro celou, jak se klikatí mezi mírnými zelenými kopci. Nad ní ční růžový kostelík s majestátním zlatým křížem. Tam někde leží i hřbitov, jenž je prvním cílem jeho cesty.

Vydá se do schodů stoupajících až ke hřbitovu. Obrovská košatá lípa na něj mává svými větvemi. Třetí řada od zídky. Když se blíží k hrobu rodiny Levíčkovy, roztrpěse se. Chřípí se mu chvěje a zvolna našlapuje. Hřbitov je liduprázdný. Proto nikdo nespátí muže, jak se mu do kolen zarývá žulový obrubník hrobu. Maminka, Bedřich

i Mařka. Ti všichni na něj bezvýrazně shlížejí z černobílých fotek přilepených na náhrobku.

„Necáké tolik!“ napomíná Milada sedmiletou Vladřku. Děvčátko stojí na stoličce a i tak se napíná na špičky, aby dosáhlo do necek s vodou. Perou už skoro celý den. To je prádla! Tatínkovy košile, ty se musí ručně, aby se snad v pračce nepotrhalý. Proto zrovna otírá mýdlem skvrnu od kávy na bledě modré košili. Źbluňk! Kostka mýdla jí vyklouzne z ruky a spadne do vany. Sprřška vody vystřikne všude kolem. Rychle si otře brýle a čeká napomenutí. Užůž se k němu schyluje.

Ve škole se učí, že člověk má pět smyslů. Zrak, sluch, čich, chuť a hmat. Dost možná jich má ale šest. Jak jinak si vysvětlit to nutkání, které vás přiměje se otočit, když se někdo zjeví kousek od vás a vy o tom nevíte.

Vladřka zvolna otočí hlavu, stejně tak Milada. Na prahu ztemnělé koupelny stojí muž v temně černém kabátu sahajícím skoro po bílé kachličky na zemi. Límeč má zdvihnutý, zakrývá mu téměř celý obličej.

„Frantíku, jsi to ty?“ zeptá se Milada překvapeně, napůl otočená na onoho muže. Společně s otázkou upustí do vody košili. Źbluňk! Vladřka se po ní tázavě podívá. Onen muž se zvolna opře o chladivé kachličky na zdi. Skloní hlavu a začne se podivně třást. Dívenka žasne, co se to s tím pánem děje. Pláče, holčičko. I velcí pánové pláčou.

Ještě nám oběma prudce buší srdce. Štíhlá vteřinová ručička tančí po ciferníku a krouží nad černými elegantními čísly. Jakmile dostihne ručičku minutovou, posunou se obě. Divadlo začíná. Zašlé miniaturní kyvadlo se zhoupne, hned tam a zase zpět. Bim bam! Hodiny svým zvukem naplní celé podkroví. Bim bam! A tak ještě desetkrát.